

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2016. gada 21. jūlijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Kaspars Balodis un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto GL, JS, ID, KR, KP, TD, OG, IB, RZ, IR un LG (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 130/2016),

konstatēja:

1. No pieteikumiem izriet, ka Pieteikumu iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. pantu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam, 109. un 105. pantam;

1.2. noteikt aizklātu tiesas sēdi ierobežotas pieejamības informācijas statusu lietas materiāliem.

Visos minētajos pieteikumos formulēti identiski prasījumi un sniegts līdzīgs lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums, līdz ar to visus pieteikumus būtu lietderīgi izskatīt kopīgi.

2. Solidaritātes nodokļa likuma 3. pants nosaka: “Nodokļa objekts ir ienākums, kas noteikts likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14. un 20.² pantā un pārsniedz attiecīgajam kalendāra gadam noteikto valsts sociālās

apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta (turpmāk — obligāto iemaksu objekts) maksimālo apmēru.”

Solidaritātes nodokļa likuma 5. pants noteic, ka nodokļa maksātāji ir darba devēji, darba ņēmēji, iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja — ārvalstnieka, ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja — ārvalstnieka — un pašnodarbinātie, kuri pakļauti valsts sociālajai apdrošināšanai un kuru ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

Šā likuma 6. pants noteic, ka nodokļa likme atbilst obligāto iemaksu likmei, kas noteikta saskaņā ar likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 18. pantu.

Savukārt šā likuma 7. pants noteic nodokļa aprēķināšanu, proti:

“(1) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju, summē sociāli apdrošinātajai personai obligāto iemaksu objektu un veiktās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra uzskaita faktiski veikto solidaritātes nodokli, kad ir sasniegts likumā “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteiktais obligāto iemaksu objekta maksimālais apmērs.

(2) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra solidaritātes nodokli aprēķina reizi mēnesī.”

Šā likuma 9. pants paredz: “Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra faktiski samaksāto nodokli par pārskata mēnesi pārskaita valsts pamatbudžeta ieņēmumu kontā līdz pārskata mēnesim sekojošā trešā mēneša piecpadsmitajam datumam.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētās normas aizskar viņiem Satversmes 91. panta pirmajā teikumā, 109. un 105. pantā noteiktās tiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu un sestās daļas 1. punktu pieteikuma iesniedzējiem ir jānorāda viņu pamattiesību aizskārums. Proti, jāpamato, ka apstrīdētās normas tieši viņiem rada Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējiem Satversmē noteiktās pamattiesības

6.1. No Solidaritātes nodokļa likuma 5. panta izriet, ka nodokļa maksātāji ir tie darba ņēmēji, kuri pakļauti valsts sociālajai apdrošināšanai un kuru ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem izriet, ka visi Pieteikuma iesniedzēji ir darba ņēmēji. Pieteikumā norādīts, ka ID un KR ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru un tādēļ saskaņā ar Solidaritātes nodokļa likuma 5. pantu viņām ir radies pienākums maksāt solidaritātes nodokli.

Līdz ar to pieteikums daļā, kas attiecas uz ID un KR, atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas, kā arī 19.² panta sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. Attiecībā uz pārējiem Pieteikuma iesniedzējiem šāds pamatojums nav ietverts. Pieteikumā norādīts, ka, ņemot vērā esošās darba attiecības, kā arī iepriekšējo gadu ieņēmumus, pamattiesību aizskārums tiem sagaidāms nākotnē, proti, brīdī, kad viņiem radīsies pienākums maksāt solidaritātes nodokli.

Satversmes tiesas praksē ir pausta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Nākotnē sagaidāma aizskāruma gadījumā ir skaidri redzams, ka tas personai agrāk vai vēlāk, bet noteikti radīsies (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23. punktu*).

Apstrīdēto normu piemērošana ir atkarīga no tā, vai Pieteikuma iesniedzēju ienākumi taksācijas periodā pārsniegs saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Tādējādi nav pamats atzīt, ka apstrīdētās normas Pieteikumu iesniedzējiem noteikti tiks piemērotas un nākotnē tiem radīs pamattiesību aizskārumu.

Tādējādi pārējā daļā pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas, kā arī 19.² panta sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa nosaka, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav. Savukārt 19.² panta sestās daļas 2. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav.

No pieteikuma secināms, ka ID un KR nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums paredz: ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no brīža, kad ID un KR ir radies pienākums maksāt solidaritātes nodokli, proti, no brīža, kad viņu ienākumi pārsniedz saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

No pieteikuma izriet, ka daļā, kas attiecas uz ID un KR, tas ir iesniegts Satversmes tiesas likumā noteiktajā termiņā.

Līdz ar to pieteikums daļā, kas attiecas uz ID un KR, atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtais daļas, kā arī 19.² panta sestās daļas 2. punkta prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdētās normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota konkrētās apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajām augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Pieteikumā lūgts Satversmes tiesu izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. pantam.

Lai noskaidrotu, vai ar apstrīdētajām normām noteiktais īpašuma tiesību ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesai ir jāizvērtē: 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu; 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis; 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļu*). Savukārt, izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, ir jānoskaidro: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 23. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēji neapšaubā to, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Tomēr Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētajās normās noteiktajam Satversmes 105. panta pamattiesību ierobežojumam nav leģitīma mērķa.

Pamatojot to, vai apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi nav piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai un leģitīmo mērķi varot sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka personas tiesības un likumiskās intereses tiktu ierobežotas mazāk, atceļot valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Tādā gadījumā, atšķirībā no solidaritātes nodokļa, darba devēja un darba ņēmēja veiktās obligātās iemaksas pilnībā tiktu novirzītas darba ņēmēja sociālajai apdrošināšanai. Turklāt šobrīd radītā sistēma vienlīdz neparedz solidaritātes nodokļa iekasēšanu no visām personām ar augstiem ienākumiem, proti, pašnodarbinātās personas varot izvēlēties, vai šādu nodokli maksāt, kamēr darba ņēmējiem šāda izvēle nepastāvēt. Vienlaikus Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka leģitīmo mērķi varot sasniegt, paredzot nodokļa likmi atkarībā no tā, kādiem valsts sociālās apdrošināšanas veidiem persona ir apdrošināta.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka nodokļu tiesību jomā, īpaši tad, kad tiek analizēts, vai nepastāv saudzējošāki līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai, Satversmes tiesai jāievēro izvērtējuma robežas, ko nosaka nodokļu tiesību daba (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2010-70-01 16. punktu un 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 25.2. punktu*).

Pārbaudot pamattiesību ierobežošanas tiesiskumu nodokļu lietās, Satversmes tiesa vērtē galvenokārt to, vai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs adresātam. Izvērtējot, vai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs adresātam, citstarp jāapsver tas, vai piemērotais nodoklis pēc sava rakstura nav konfiscējošs (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 20. punktu*). Pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums tam, vai labums, ko iegūst sabiedrība no apstrīdētā likuma pieņemšanas, ir lielāks par Pieteikuma iesniedzēju pamattiesībām nodarīto kaitējumu. Citstarp pieteikumā nav pamatots arī tas, ka solidaritātes nodokļa piemērošana būtu uzskatāma par nesamērīgu slogu Pieteikuma iesniedzējiem un tādējādi nodoklis pēc sava rakstura būtu uzskatāms par konfiscējošu.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdētā likuma iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8. Pieteikumā ir norādīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam” pēc ID un KR pieteikuma (pieteikums Nr. 130/2016).

2. Atteikties ierosināt lietu pēc GL, JS, KP, TD, OG, IB, RZ, IR un LG pieteikuma (pieteikums Nr. 130/2016).

3. Atteikties ierosināt lietu prasījuma daļā par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam.

4. Atzīt, ka šā lēmuma 1.2. punktā norādīto Pieteikuma iesniedzēju lūgumu izlemšana nav Satversmes tiesas kolēģijas kompetencē.

5. Atzīt, ka nav nepieciešams aicināt Saeimu iesniegt atbildes rakstu, jo 2016. gada 21. jūlijā ir ierosināta lieta „Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam” un Saeima jau ir uzaicināta iesniegt atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis